

УДК 37.01:796

СВИТЛАНА КРИШТАНОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Україна
ORCID ID 0000-0002-2147-9028

mf0077@ukr.net

ЮРІЙ ЯКИМЕЦЬ, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Україна
ORCID ID 0000-0003-0705-8574

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

SVITLANA KRYSHYANOVYCH, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Psychology, Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture
YURIY YAKIMETS, Candidate of pedagogical Sciences, Senior Lecturer, Department of Pedagogy and Psychology, Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

PHILOSOPHY OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

У статті визначено філософські засади освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту та доведено їхню вирішальну роль у становленні високопрофесійних і морально зрілих спеціалістів. Обґрунтовано, що спортивна сфера є багатовимірним феноменом, що охоплює не тільки фізичну підготовку, а й низку психологічних, культурних і соціальних чинників, тому вимагає комплексного підходу до професійної освіти. Встановлено, що ключові змістовні параметри (цілісність, етичність, інноваційність і соціальна відповідальність) задають напрям формування гармонійного й ефективного освітнього середовища, у якому студенти мають змогу розкрити свій потенціал і набути необхідних компетентностей. Охарактеризовано філософські парадигми (гуманістичну, екзистенціально-ціннісну та прагматичну), кожна з яких підкреслює різні аспекти взаємодії людини зі спортом, дозволяючи формувати індивідуальні траєкторії професійного зростання. Завдяки інтег-

рації цих філософських орієнтирів у сучасний освітній процес було доведено, що поєднання практичних і теоретичних компонентів сприяє цілісному розвитку фахівця. Це вможливило глибоке осмислення моральних і етичних принципів, необхідність критичного ставлення до новітніх технологій, а також формує здатність відповідально впливати на соціальне середовище. Здобувачі освіти, котрі усвідомлюють суспільну місію спорту, розвивають не тільки фахову майстерність, а й лідерські та комунікативні навички, що відкривають шлях до усвідомленої та впевненої професійної діяльності. Крім того, наявність філософського підґрунтя допомагає майбутнім фахівцям орієнтуватися в умовах глобалізації, цифровізації та посилення вимог до особистісних якостей, створюючи інтегрований погляд на спортивну діяльність і її роль у житті суспільства. Таким чином, результати дослідження підтверджують важливість концептуального осмислення процесу підготовки фахівців фізичної культури і спорту та поглиблюють розуміння того, як філософія може стати фундаментом для формування конкурентоспроможних, духовно бага-

тих і соціально відповідальних професіоналів.

Ключові слова: філософія спорту, фізична культура, освітній процес, майбутні фахівці, професійна компетентність, етика, інновації, соціальна відповідальність.

Summary. The article defines the philosophical principles of the educational process of training future specialists of physical culture and sports and proves their decisive role in the formation of highly professional and morally mature specialists. It is substantiated that the sports sphere is a multidimensional phenomenon that encompasses not only physical training, but also a number of psychological, cultural and social factors, therefore it requires a comprehensive approach to professional education. It is established that the key substantive parameters (integrity, ethics, innovation and social responsibility) set the direction for the formation of a harmonious and effective educational environment in which students have the opportunity to reveal their potential and acquire the necessary competencies. Philosophical paradigms (humanistic, existential-value and

pragmatic) are characterized, each of which emphasizes different aspects of human interaction with sport, allowing the formation of individual trajectories of professional growth. Thanks to the integration of these philosophical guidelines into the modern educational process, it was proven that the combination of practical and theoretical components contributes to the holistic development of a specialist. This enables a deep understanding of moral and ethical principles, the need for a critical attitude to the latest technologies, and also forms the ability to responsibly influence the social environment. Students who are aware of the social mission of sport develop not only professional skills, but also leadership and communication skills, which open the way to conscious and confident professional activity. In addition, the presence of a philosophical foundation helps future specialists navigate in the conditions of globalization, digitalization and increased requirements for personal qualities, creating an integrated view of sports activities and its role in the life of society. Thus, the results of the study confirm the importance of conceptual understanding of the process of training physical education and sports specialists and deepen the understanding of how philosophy can become the foundation for the formation of competitive, spiritually rich and socially responsible professionals.

Key words: philosophy of sports, physical education, educational process, future specialists, professional competence, ethics, innovation, social responsibility

Мета: розкрити філософські засади освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту та довести їхню актуальність у сучасних умовах.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Вважаємо, що актуальність проблеми зумовлена тим, що у просторі сучасної фізичної культури висувуються високі вимоги до професіоналізму, наукового підходу і гуманістичного світогляду. Майбутні фахівці зобов'язані бачити шир-

шу картину, розуміти суспільне значення спорту, його вплив на здоров'я нації й розвиток особистості. Філософія освітнього процесу створює підвалини для критичної рефлексії щодо змісту освітніх програм, методів формування компетентностей, ролі викладачів і студентів у досягненні поставлених цілей. Такий підхід одночасно забезпечує взаємопов'язане функціонування різних складових підготовки: фізичної, психологічної, соціальної та духовної, утверджуючи ідею, що справжній професіонал у сфері фізичної культури та спорту повинен бути не лише майстром конкретної дисципліни, а й свідомим лідером, здатним надихати інших.

Аналіз досліджень і публікацій.

У контексті вивчення філософії освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту важливо звернутися до праць, що висвітлюють актуальні аспекти розвитку сучасної освіти. Так, О. Пінчук (*Пінчук, Литвинова, Буров, 2017*) і колеги розглядають можливості синтетичного підходу до організації освітнього середовища, наголошуючи на значенні інноваційних рішень. Варто згадати і про дослідження О. Матвієнка (*Матвієнко, Цивін, 2020*), де підкреслено вагомість цифрових технологій у формуванні нового формату освітніх процесів. І. Лопушинський (*Лопушинський, 2018*) акцентує на важливості цифровізації в контексті розвитку інформаційного суспільства, що диктує нові вимоги до професійної підготовки спеціалістів. Щодо безпекових викликів сучасності, то А. Клочко (*Клочко, Прокопенко, 2021*) виокремлює пріоритетність інформаційної безпеки та пропонує шляхи протидії потенційним загрозам. У монографії Л. Матохнюк (*Матохнюк, 2018*) предметно проаналізовано психологічні та педагогічні основи формування інформаційної компетентності, що є визначальним фактором у модернізації освіти та підготовці фахівців. О. Струтинська (*Струтинська, Умрик, 2020*) досліджує особливості сучасних освітніх трендів у цифровому суспільстві, акцентуючи на можливостях та викликах для здобувачів освіти. Значний

внесок у розуміння технологічної складової роблять праці В. Співачука (*Співачук, Іконнікова, 2022*), де йдеться про формування ІКТ-компетентності через використання хмарних рішень, що узгоджується з інноваційним аспектом філософії спортивної підготовки. В. Кива (*Кива, Баранова, Лучний, 2023*) звертає увагу на проблеми дистанційної взаємодії у закладах вищої освіти, підкреслюючи необхідність гнучкості та ефективності в організації освітніх програм. А. Штангрет (*Штангрет, Силкін, 2024*) зосереджується на безпекових аспектах управління персоналом і підкреслює потребу формувати етично відповідальне середовище, що цілком резонує з ідеєю соціальної відповідальності у спорті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність філософії підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту полягає в цілісному поєднанні теоретичної бази з практичним досвідом, а також у формуванні ціннісних орієнтацій здобувачів освіти. Вона розглядає спорт не тільки як технічний арсенал вправ чи методи вдосконалення фізичних можливостей, але і як складний соціокультурний феномен. Студенти, котрі занурюються у цей процес, мають можливість розвинути не лише професійну компетентність, а й здатність до критичного мислення, аналізу складних ситуацій, прийняття виважених рішень. Водночас філософські положення слугують дороговказом щодо морально-етичних стандартів, які мають супроводжувати спортивні досягнення, сприяючи формуванню гармонійного поєднання фізичного та духовно-культурного аспектів підготовки. Філософія освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є фундаментальним підґрунтям, що формує світоглядні орієнтири й визначає стратегію розвитку людини як професіонала та особистості.

У сучасному суспільстві роль спорту й активного способу життя дедалі зростає, а отже, потрібні компетентні, відповідальні та етично свідомі спеціалісти. Саме філософське підґрунтя задає смислові вектори (*Клочко, Прокопенко, 2021; Цифро-*

Таблиця 1

Змістовні параметри філософії процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту

Цілісність
Філософія формування майбутнього фахівця фізичної культури і спорту базується на розумінні нерозривного зв'язку між фізичним, інтелектуальним та морально-етичним розвитком
Етичність
Спорт вимагає дотримання моральних норм, принципів чесної гри та поваги до суперника. Цей параметр підкреслює важливість формування в студентів відповідального ставлення до власних дій, розвитку моральної стійкості та прагнення триматися високих стандартів як у професійній, так і в особистій сфері
Інноваційність
У сучасних умовах швидкого технологічного прогресу фахівець має бути відкритим до нових ідей, експериментальних методик і творчого пошуку. Інноваційні підходи підтримують динаміку освітнього процесу, підвищують ефективність підготовки та формують здатність адаптуватися до викликів майбутнього

Джерело: створено авторами

ва трансформація відкритих освітніх середовищ...), допомагаючи системно осмислити сутність і мету фізичного розвитку та спортивних досягнень. Завдяки філософському підходу переосмислюються методи викладання, формується глибинне розуміння зв'язку між тілесним і духовним розвитком, а також усвідомлюється значимість цілісного виховання у закладах вищої освіти. Це вимагає комплексного погляду, де спортивна діяльність постає як складова гармонійного формування людини (табл. 1).

Слід зазначити, що якраз значна увага у філософії освітнього процесу приділяється вихованню відповідальності та етики серед студентів. Усвідомлення моральних норм, дотримання принципів чесної гри та поваги до суперника постають як важливі компоненти професійного світогляду. Такий підхід розширює межі спортивної підготовки, включаючи питання самодисципліни, культури спілкування, розвитку лідерських якостей. Глибинне занурення в етику спорту формує у здобувачів освіти прагнення підтримувати високі стандарти та пропагувати ці цінності в суспільстві. Водночас етичний аспект тісно переплітається з методологією професійного зростання, коли спортивна практика набуває гуманістичного сенсу і стає чинником всебічного розвитку особис-

тості. При цьому філософські засади підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту підкреслюють необхідність постійного самовдосконалення як викладачів, так і студентів. У цьому контексті освітні програми мають орієнтуватися не лише на конкретні навички, а й на розвиток дослідницьких здібностей, творчого потенціалу та критичного мислення. Адже фізична культура - це не просто набір вправ, а сфера, що постійно еволюціонує. Здобувачі освіти, котрі прагнуть до високого рівня професіоналізму, повинні вміти адаптуватися до нових спортивних методик, технологій та умов, розвивати здатність до інновацій і засвоювати сучасні підходи. Таким чином, філософські орієнтири допомагають уникнути застою та відкривають шлях до новаторства і прогресивних ідей.

Ще одним важливим аспектом є соціальний і комунікативний вимір процесу підготовки майбутніх фахівців. Філософія спортивної діяльності акцентує увагу на тому, що спортивні здобутки набувають справжньої цінності тоді, коли вони стають інструментом позитивного впливу на громаду. Студенти, котрі опановують філософські підходи, розуміють важливість взаємодії з різними групами людей, здатні якісно комунікувати, просувати ідеї здорового способу життя та залучати спільноти до фізичної активності.

Завдяки цьому вони не тільки підвищують власний рівень професіоналізму, а й роблять внесок у загальне благо, формуючи культуру спорту й поваги, де кожен має змогу розвиватися та підтримувати інших (рис. 1).

У контексті сучасних викликів, пов'язаних із глобалізацією, технологічним поступом і швидкою зміною вимог до спеціалістів, філософія освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту набуває особливого значення. Інформаційні технології проникають у сферу спортивної діяльності, створюючи нові можливості для аналізу результатів, контролю фізичних навантажень і впровадження інноваційних проєктів. Однак справжній професіонал повинен зберігати критичний погляд на ці зміни (Криштанович, Силкін, 2025; Козут, 2018; Криштанович, 2018; Криштанович С., Криштанович М., 2023; Спірін, 2021), усвідомлюючи, що автоматизація і цифрові інструменти ніколи не замінять живого спілкування, духовної підтримки та моральних орієнтирів. Саме філософське розуміння допомагає знаходити баланс між сучасними технологіями та традиційними цінностями, формуючи всебічно розвиненого фахівця.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, можна стверджувати, що філософія підготовки майбутніх фахівців

Джерело: створено авторами

Рис. 1. Найбільш вагомні філософські парадигми освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту

фізичної культури і спорту охоплює низку концептуальних та методологічних аспектів, що виводять освіту у цій сфері на якісно новий рівень. Вона інтегрує морально-етичні принципи, гуманістичні цінності й прагнення до інновацій, утворюючи підґрунтя для виховання всебічно розвиненої особистості та висококваліфікованого професіонала. Уміння критично оцінювати власну діяльність, застосовувати гнучкі методи роботи зі студентами і суспільством, поєднувати фізичне вдосконалення з духовним зростанням – усе це є запорукою успіху в галузі спорту. Саме тому філософське осмислення процесу підготовки вкрай важливе й необхідне, адже дає змогу формувати нові напрями досліджень, методів і концепцій, які визначатимуть подальший розвиток фізичної культури та спорту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Пінчук О. П., Литвинова С. Г., Буров О. Ю. (2017). Синтетичне навчальне середовище – крок до нової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 4(60), 28–45.
- Матвієнко О., Цивін М. (2020). Цифровізація: освітній контекст. *Вісник Книжкової палати*, 11, 28–35.
- Лопушинський І. (2018). Цифровізація освіти в контексті розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Педагогічний альманах*, 37, 46–55.
- Клочко А., Прокопенко А. (2021). Загрози інформаційній безпеці України в умовах викликів сучасності. "Забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері: проблеми та шляхи їх вирішення". Київ. С. 54–57.
- Матохнюк Л. О. (2018). Психолого-педагогічні засади дослідження інформаційної компетентності особистості. Вінниця: ТОВ "Віндрук". 241 с.
- Стругинська О. В., Умрик М. А. (2020). Сучасні освітні тренди в умовах розвитку цифрового суспільства. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*, 26, 201–205.
- Співачук В., Іконнікова М. (2022). Теоретичні основи формування ІКТкомпетентності майбутніх програмістів в умовах використання хмарних технологій в освітній діяльності. *Viae Educationis. Studies of Education and Didactics*, 1(2), 38–44.
- Кива В., Баранова Т, Лучний В. (2023). Проблеми впровадження дистанційного навчання у вищому навчальному закладі. *Військова освіта*, 2(48), 97–107.
- Штангрет А., Силкін О. (2024). Безпекові аспекти управління персоналом в умовах гіпердинамічного зовнішнього середовища. *Наукові інновації та передові технології*, 9(37), 227–237.
- Клочко А., Прокопенко А. (2021). Використання інструментів гейміфікації в освітньому процесі. Міжнародна науково-практична конференція "Дослідження різних напрямків розвитку психології та педагогіки". Одеса. С. 112–113.
- Цифрова трансформація відкритих освітніх середовищ. Київ. 186 с.
- Криштанович, М., Силкін, О. (2025). Оцінювання стратегічних напрямків реалізації державно-приватного партнерства в царині безпечного розвитку агропромислового сектора. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 1(55), 44–55.

13. Когут І. (2018). Інформаційна компетентність як структурний компонент професійно-педагогічної комунікативної компетентності педагога в сучасному освітньому просторі. *Освітологічний дискурс*, 3–4 (22–23), 246–258.

14. Криштанович М. Ф. (2018). Дослідження процесу формування та розвитку професійно-педагогічної компетенції викладача закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 61, 109–112.

15. Криштанович С. В., Криштанович М. Ф. (2023). Застосування технологій змішаного навчання у закладі вищої освіти. *Освітні обрії*, 57(2), 40–44.

16. Спірін О. (2021). Цифровізація освіти, освітнього процесу. Енциклопедія освіти. Київ. С. 1099–1100.

REFERENCES

1. Pinchuk, O. P., Lytvynova, S. H., Burov, O. Yu. (2017). Syntetychne navchalne seredovyshe – krok do novoi osvity [Synthetic learning environment – a step toward new education]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, 4(60), 28–45. [in Ukrainian].

2. Matviienko, O., Tsyvin, M. (2020). Tsyfrovizatsiia: osvitnii kontekst [Digitalization: Educational context]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty – Bulletin of the Book Chamber*, 11, 28–35. [in Ukrainian].

3. Lopushynskiy, I. (2018). Tsyfrovizatsiia osvity v konteksti rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini [Digitalization of education in the context of information society development in Ukraine]. *Pedahohichniy almanakh – Pedagogical Almanac*, 37, 46–55. [in Ukrainian].

4. Klochko, A., Prokopenko, A. (2021). Zahrozy informatsiinii bezpetsi Ukrainy v umovakh vyklykiv suchasnosti [Threats to Ukraine's information security in the face of modern challenges]. In *Zabezpechenia informatsiinoi bezpeky derzhavy u voienii sferi: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia – Ensuring State Information Security in the Military Sphere: Problems and Solutions* (pp. 54–57). Kyiv: NUOU. [in

Ukrainian].

5. Matokhniuk, L. O. (2018). Psykholoho-pedahohichni zasady doslidzhennia informatsiinoi kompetentnosti osobystosti [Psychological and pedagogical principles for studying an individual's information competence]. Vinnytsia: TOV "Vindruk". 241 p. [in Ukrainian].

6. Strutynska, O. V., Umryk, M. A. (2020). Suchasni osvitni trendy v umovakh rozvytku tsyfrovoho suspilstva [Modern educational trends under digital society development]. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v osviti – Information and Communication Technologies in Education*, 26, 201–205. [in Ukrainian].

7. Spivachuk, V., Ikonnikova, M. (2022). Teoretychni osnovy formuvannia IKT-kompetentnosti maibutnikh prohramistiv v umovakh vykorystannia khmarnykh tekhnologii v osvitnii diialnosti [Theoretical foundations of forming ICT competence of future programmers under cloud technology use in education]. *Via Educationis. Studies of Education and Didactics*, 1(2), 38–44. [in Ukrainian].

8. Kyva, V., Baranova, T., Luchnyi, V. (2023). Problemy vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia u vyshchomu navchalnomu zakladi [Problems of distance learning implementation in higher education institutions]. *Viiskova osvita*, 2(48), 97–107. [in Ukrainian].

9. Shtangret, A., Silkin, O. (2024). Bezpekovi aspekty upravlinnia personalom v umovakh hiperdynamichnoho zovnishnoho seredovyscha [Security aspects of personnel management in conditions of a hyper-dynamic external environment]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*, 9(37), 227–237. [in Ukrainian].

10. Klochko, A., Prokopenko, A. (2021). Vykorystannia instrumentiv hemifikatsii v osvitnomu protsesi [Using gamification tools in the educational process]. In *Doslidzhennia riznykh napriamkiv rozvytku psykholohii ta pedahohiky – Research on Various Directions of Psychology and Pedagogy Development: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, Odesa, 112–113. [in Ukrainian].

11. Bykov, V. Yu., Pinchuk, O. P. (Eds.). (2019). Tsyfrova transformatsiia vidkrytykh osvitnikh seredovysch [Digital transformation of open educational environments]. Kyiv. 186 p. [in Ukrainian].

12. Kryshtanovych, M., Sylkin, O. (2025). Otsiniuvannia stratehichnykh napriamiv realizatsii derzhavno-privatnoho partnerstva v tsaryni bezpekovo-rozvytku ahropromyslovoho sektora [Assessment of strategic directions for implementing public-private partnerships in the field of security development of the agro-industrial sector]. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 1(55), 44–55. [in Ukrainian].

13. Kohut, I. (2018). Informatsiina kompetentnist? yak strukturnyi komponent profesiino-pedahohichnoi komunikativnoi kompetentnosti pedahoha v suchasnomu osvitnomu prostori [Information competence as a structural component of the professional-pedagogical communicative competence of a teacher in the modern educational space]. *Osvitlohichnyi dyskurs – Educational Discourse*, 3–4(22–23), 246–258. [in Ukrainian].

14. Kryshtanovych, M. F. (2018). Doslidzhennia protsesu formuvannia ta rozvytku profesiino-pedahohichnoi kompetentsii vykladacha zakladi vyshchoi osvity [Research of the process of formation and development of professional-pedagogical competence of a higher education teacher]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of the Formation of a Creative Personality in Higher and Secondary Schools*, 61(2), 109–112. [in Ukrainian].

15. Kryshtanovych S.V., Krysh-tanovych M. F. (2023). Zastosuvannia tekhnolohiy zmishanoho navchannia u zakladi vyshchoi osvity. [Application of blended learning technologies in a higher education institution]. *Educational Horizons*, 57(2), 40–44.

16. Spirin, O. (2021). Tsyfrovizatsiia osvity, osvitnoho protsesu [Digitalization of education and educational process]. In *Entsyklopediia osvity – Encyclopedia of Education*. Kyiv: National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].

Стаття надійшла 18.05.2025 р.

